

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
078/2019	Fylkesrådet	15.03.2019
059/2019	Fylkestinget	10.04.2019
	Komite for kultur, miljø og folkehelse	10.04.2019

Høring - Pumpe ved Sørfjord kraftverk - Tysfjord kommune

Sammendrag

Nordland fylkesting anbefaler Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) å gi konsesjon til regulering og etablering av pumpe for overføring til Sørfjord kraftverk. Dette under forutsetning av at NVE pålegger tiltakshaver slipp av minstevannføring både sommer og vinter.

2,5 kilometer av berørt elvestrekning er anadrom (lakse- og ørretførende). Regional politikk tilsier en restriktiv holdning til tiltak som endrer naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på strekninger med laks, sjørøtt og/eller sjørøye. Dersom det slippes en minstevannføring som ivaretar hensynet til anadrom fisk og vanntilknyttede arter i Botnelva, vurderer fylkestinget at samfunnsnyttene er større enn de negative virkningene av tiltaket.

Bakgrunn

Nordkraft Prosjekt AS søker om etablering av en pumpe i et uregulert nedbørsfelt. Formålet er å overføre vann fra Lille Kjerringvatn til Store Kjerringvatn. Etablering av pumpa vil øke produksjonen i Sørfjord kraftverk med 3,3 GWh årlig.

Tiltaket er planlagt i samme område som Sørfjordfjellet vindpark som er under bygging. Tiltaket innebærer fysiske inngrep i form av pumpestasjon, nedgravd overføringsledning på ca. 260 m, sperreteriskel, samt heving av vannstanden oppstrøms sperreteriskel med 1 – 1,5 m. Det søkes samtidig om å regulere vannstanden i Lille Kjerringvatn mellom 567,5 og 566,7 meter over havet. Lengden på berørt elvestrekning er ca. 6,3 km. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 30 l/s om sommeren og ingen minstevannføring på vinteren.

Figur 1 viser tiltakets geografiske plassering og tabell 1 gir en oversikt over produksjon og utbyggingskostnad. Anslått årlig middelproduksjon tilsvarer behovet til ca. 165 husholdninger.

Tabell 1. Estimert kraftproduksjon og beregnet byggekostnad.

Produksjon	Enhet	Sum
------------	-------	-----

Produksjon, vinter	GWh	0,76
Produksjon, sommer		2,50
Produksjon, årlig middel		3,26
Økonomi		
Byggekostnad	Mill. kr. Kr/kWh	14,6
Utbyggingspris		4,50

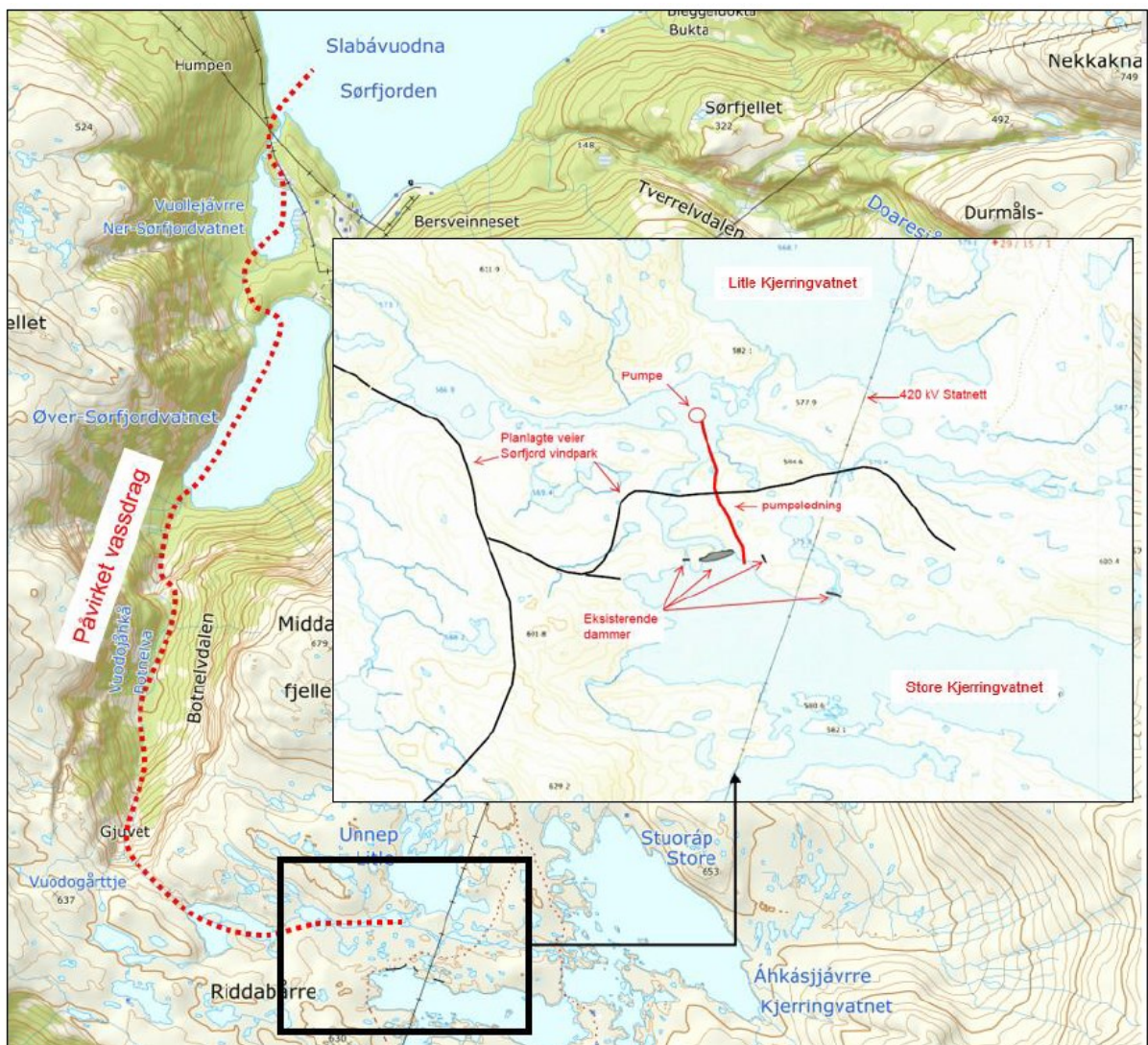

Figur 1. Sørkjøl kraftverk ligger innerst i Sørkjølen, en fjordarm av Inner-Tysfjorden. Svart sirkel viser omtrentlig avgrensning av influensområdet for den planlagte overføringen.

Problemstilling

Tiltaket er planlagt i samme område som Sørkjøl vindkraftverk, som er under bygging (se vedlegg 1). Etablering av vindparken er en utløsende faktor for at det er mulig å etablere pumpe, i og med at det etableres infrastruktur som vei, strøm og kommunikasjon. Nordland fylkesting anbefalte bygging av vindkraftverket i sak 051/12. I det samme området er Sørkjøl kraftverk etablert, som innebærer regulering av både Kjerringvatn og Brynsvatn. Figur 2 viser oversikten over planlagt tiltak og området som kan bli påvirket av tiltaket (influensområdet).

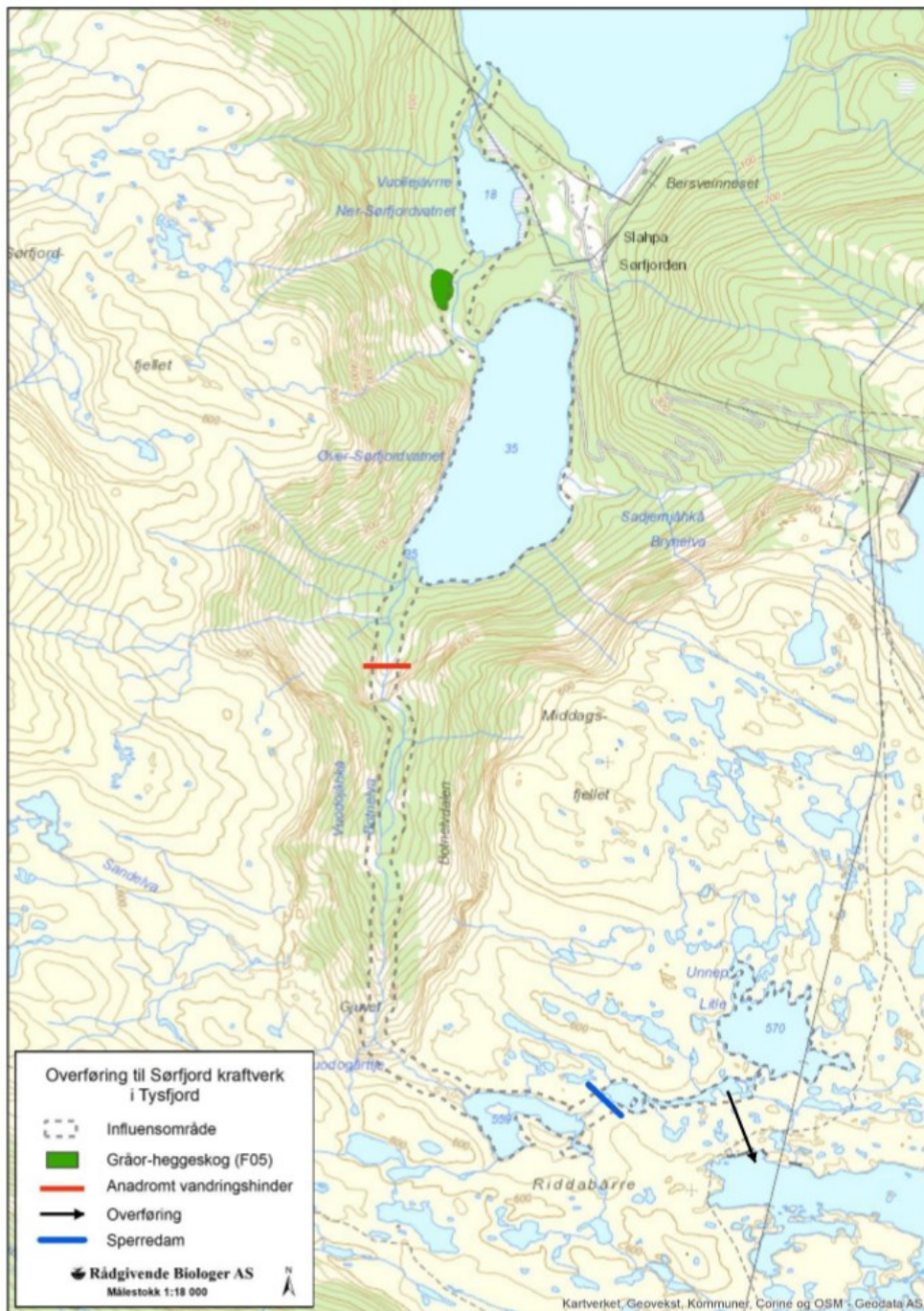
Overføring fra Lille Kjerringvatnet til Sørkjøl kraftverk vil medføre redusert vannføring i ca. 6,3 km strekning av Botnelva, og tilsig til innsjøene Øver- og Ner-Sørkjølsvatnet, som elven renner gjennom (Figur 2). Deler av planområdet inngår i et foreslått verneområde, Tysfjord-Hellemobotn nasjonalpark (Vedlegg 2).

Figur 2. Oversikt over planlagt pumpe (rød sirkel) og pumpelegning (rød heltrukken linje) for overføring av vann til Sørkjøld kraftverk. Rød stiplet linje viser vassdrag som vil ha påvirket vannføring på grunn av tiltaket.

Naturmangfold

Figur 3 viser kartfestede verdier i influensområdet til overføringen til Sørkjøld kraftverk. Figuren og vurderingene knyttet til terrestrisk- og akvatisk miljø, samt rødlistearter er hentet fra rapport om biologisk mangfold som er utført i forbindelse med konsesjonssøknaden.

Figur 3. Kartfestede verdier i influensområdet.

Rødlistearter

Det er registrert en god del rødlistede arter i influensområdet, hvor fugl utgjør flesteparten av registreringene. Av de rødlistede fugleartene er ingen spesielt tilknyttet til vassdrag. Ved endring av vannføring på grunn av overføring av vann fra Lille Kjerringvatnet vil fugleartene fortsatt ha god tilgang til næringsområder og påvirkningen vil være ubetydelig. Det samme gjelder for oter (sårbar - VU) som har blitt observert nede ved fjorden. Samlet vurderes virkningen av tiltaket å være liten negativ for rødlistearter.

Ettersom overføring av vann fra Lille Kjerringvatnet vil redusere vannføringen i Botnelva kan potensielle hekkemuligheter for fossefall bli redusert.

Akvatisk miljø (i vann)

Botnelva er anadrom på de nederste 2,5 km, inkludert Øver- og Ner-Sørfjordvatnet. Anadrom fisk er ferskvannsfisk som regelmessig vandrer til havet på næringssøk, og tilbake til ferskvann for gyting. Dette inkluderer laks, sjøørrett og sjørøye.

Det er god tetthet og produksjon av laks på strekningen nedstrøms Ner-Sørfjordvatnet, men tettheten avtar oppover elven. Ved dagens vannføringsregime er det forventet at vannføringen i perioder med lite nedbør er begrensende for fiskeproduksjonen i vassdraget. Begrensingene er størst ovenfor Øver Sørfjordvatnet. Dette er sannsynligvis grunnen til at denne delen av vassdraget nesten ikke blir brukt som anadromt produksjonsareal.

Terrestrisk miljø (på land)

Tiltaket medfører ingen arealbeslag i verdifulle naturtyper. Redusert vannføring i Botnelva vil kunne virke negativt på en lokalitet med gråor-heggeskog (naturtypen flommarkskog). Flommarkskogen er avhengig av oversvømmelser og høy grunnvannsstand. Ved overføring av vann fra Botnelva vil hyppighet og intensitet av flom i området bli redusert og dette kan ha negativ virkning på naturtypen.

Tabell 2. Samlet vurdering av konsekvenser (hentet fra biologisk mangfold-rapport som er vedlagt søknaden.)

Tema	Verdi			Virkning					Konsekvens
	Liten	Middels	Stor	Stor neg.	Middels	Liten / ingen	Middels	Stor pos.	
Rødlistearter	----- -----	▲		----- ----- -----	▲				Liten negativ (-)
Terrestrisk miljø	----- -----	▲		----- ----- -----	▲				Liten til middels negativ (-/-)
Akvatisk miljø Ikke-anadrom del	----- -----	▲		----- ----- -----	▲				Liten negativ (-)
Akvatisk miljø Anadrom del	----- -----	▲		----- ----- -----	▲				Middels negativ (-)

Reindrift

Planområdet ligger i Frostisen reinbeitedistrikt og berører i tillegg grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige. Det er to samebyer på svensk side som benytter det aktuelle området som beiteland, henholdsvis Unna Tjerusj (Sørkaitum sameby) og Baste Sameby. Det foreligger et forslag til konvensjon mellom Norge og Sverige om grenseoverskridende reindrift som ennå ikke er ratifisert.

Informasjon om fylkeskommunens ansvarsområder

Landskap

Tiltakets influensområde berører to ulike landskapstyper i henhold til landskapsinndelingen Naturtyper i Nordland (NiN). Nedre del av området omfatter nedskåret dallandskap under

skoggrensen med innsjøpreg. De høyereliggende områdene omfatter småkupert høyfjellandskap over skoggrensa. Vindparken som er under bygging vil bli det dominerende landskapselementet i øvre del, og omsøkte tiltak vil underordne seg dette. Tiltaket vil medføre redusert vannføring i Botnelva som renner gjennom den nedre landskapstypen.

Friluftsliv

Tiltaket er planlagt i et kartlagt friluftsområde som er vurdert som svært viktig. En av kvalitetene i området er en merket tursti («Grenseleden»). Denne har sitt utgangspunkt i Sørfjorden og ender i Gällivare i Sverige. Den har kulturhistoriske kvaliteter fordi den har vært brukt til både nærings- og handelsvei samt flyktningerute under andre verdenskrig. Det ble gjennomført en omfattende oppjustering av leden høsten 2007, med gode skilt, rasteplasser, hvilehytter, fire nybygde bruer m.m.

I forbindelse med utbyggingen av vindkraftverket ble det satt vilkår om at konsesjonæren i samråd med Tysfjord kommune og lokale turlag, utarbeider forslag til tiltak som ivaretar og bidrar til videreutvikling av Grenseleden. Godkjent detaljplan for vindkraftverket inneholder flere slike tiltak, bl.a. skilting/merking og omlagt rute.

Vannforvaltning (Vannforskriften)

Fylkeskommunen er vannregionmyndighet i Nordland og skal følge opp at oppgaver som følger av vannforskriften gjennomføres. Sektormyndigheten, her NVE, må vurdere tiltaket i henhold til vannforskriften, når det fattes enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst.

Kulturminner

Tiltaket er ikke i konflikt med kjente, verneverdige kulturminner som fylkeskommunen er delegert forvaltningsansvar for. Alle kulturminner er imidlertid ikke registrert. Hvis det gis konsesjon, vil det påligge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle treffe på fornminner.

Andre instansers uttalelser

Andre instansers uttalelser vil bli vedlagt dersom disse foreligger før politisk behandling.

Drøfting

Tiltaksområdet befinner seg midt i et område som er betydelig påvirket av menneskelig aktivitet. Vindparken som er under bygging vil bli det dominerende landskapselementet. Nærliggende vann er regulert med henholdsvis 80 og 16 meter.

I sammenheng med allerede etablerte tiltak og den pågående byggingen av Sørfjord vindkraftverk, framstår tiltakets arealinngrep som relativt lite. På en annen side vil overføringen til Sørfjord kraftverk komme i tillegg til de andre tiltakene i nærområdene. Den samla belastningen på økosystemet i influensområdet blir derfor stor.

Størst negativ påvirkning og konsekvens får imidlertid fraføringen av vann fra Botnelva. I år

med lite nedbør og sterk kulde før islegging forventes det at gytegrøpene i elven fryser, og tilnærmet hele årsklasser av fisk kan stryke med. Det er ikke lagt opp til slipp av minstevannføring om vinteren noe om gjør at slike hendelser kan oppstå oftere enn de gjør i dag.

Redusert vannføring om sommeren vil redusere produksjonspotensialet for anadrom fisk på den berørte elvestrekningen. Ifølge utredningene som er gjennomført i forbindelse med konsesjonssøknaden vil reduksjonen i vannføring være relativt liten og derfor blir reduksjonen i produksjon liten.

Dersom det også etableres slipp av minstevannføring om vinteren, vil det være gunstig for produksjon av anadrom fisk i nedre del av vassdraget og i tillegg redusere sannsynligheten for tap av årsklasser. Det vil også være positivt for fossefall at vannføringen er mest mulig stabil i hekketiden. I utredningen av biologisk mangfold som følger konsesjonssøknaden anbefales det derfor at det slippes minstevannføring også om vinteren.

Ifølge tiltakshaver vil et eventuelt minstevannslipp om vinteren (30 l/s) i praksis innebære at pumpa ikke kan opereres i perioden desember – april. Dette fordi tilsiget er lavere enn 30 l/s. Dette vil evt. føre til en lavere produksjon på anslagsvis 0,3 – 0,4 GWh pr. år.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesrådet vurderer at den største negative konsekvensen av tiltaket er redusert vannføring i Botnelva. De nederste 2,5 km. av elvestrekningen er lakse- og ørretførende (anadrom). Det følger av Regional plan for småkraftverk at man i anadrome vassdrag skal være *svært restriktive* med å tillate utbygging som endrer naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på strekninger med laks, sjørøtt og/eller sjørøye. Fylkesrådet er derfor opptatt av at etableringen ikke gir negative konsekvenser for anadrom strekning vassdraget. De negative konsekvensene kan avbøtes ved at NVE stiller krav om slipp av minstevannføring også på vinteren. Dette er etter fylkesrådets vurdering en forutsetning for at samfunnsnyttan av tiltaket overgår de negative virkningene.

Tiltaket fremstår som en form for utvidelse av eksisterende etablerte kraftverk fordi man drar nytte av allerede eksisterende infrastruktur i forbindelse med både vind- og vannkraftverk. Dette gir produksjon av ny fornybar energi uten nye store arealinngrep. Fylkesrådet vurderer dette som positivt. Så lenge anadrom del av vassdraget ikke blir skadelidende er fylkesrådet derfor positiv til tiltaket.

Fylkesrådet ber NVE vurdere i hvilken grad tiltaket har negativ påvirkning på den foreslåtte nasjonalparken Tysfjord-Hellemo. I tillegg ber fylkesrådet NVE påse at tiltakshaver oppretter dialog med reindrifta både på svensk og norsk side, slik at tiltak og anleggsperiode kan tilpasses reindriftens bruk av området. Fylkesrådet ber om at friluftsinteressene i området ivaretas, særlig gjelder dette bruken av Grenseleden.

Konsekvenser for Nordland fylkeskommune

Økonomiske og personellmessige konsekvenser

Saken vil ikke medføre økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for

Nordland fylkeskommune. Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til gjennomgående fylkeskommunal politikk knyttet til likestilling, universell utforming og folkehelse. Sakens konsekvenser for miljø og andre brukerinteresser er beskrevet tidligere i denne saken.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Nordland fylkesting anbefaler NVE å gi konsesjon til regulering og bygging av pumpe for overføring av vann til Sørfjord kraftverk. Dette med følgende forutsetninger:
 - a. Det stilles krav om slipp av minstevannføring hele året av hensyn til anadrom fisk og vanntilknyttede arter.
 - b. Det opprettes dialog med reindriftsnæringen.
Reindriftsnæringen bør involveres i detaljplanleggingen slik at anleggsperioden kan tilpasses reinens bruk av området.
 - c. Fylkeskommunen forutsetter at Grenseleden opprettholder sin funksjon og at det stilles konsesjonsvilkår som ivaretar friluftsjnteressene i området.
2. Nordland fylkesting ber NVE vurdere i hvilken grad tiltaket har negativ påvirkning på den foreslåtte nasjonalparken *Hellemo-Tysfjord*.
3. Nordland fylkeskommune viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Nordland fylkeskommune - Kulturminner i Nordland og Sametinget varsles umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeid i marken.

Bodø den 15.03.2019

Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Aase Refsnes
fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse
sign

15.03.2019 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Enstemmig

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

10.04.2019 Fylkestinget

Innstillingen fra komite for kultur, miljø og folkehelse ble lagt frem av saksordfører Siv

Sara Ap:

1. Nordland fylkesting anbefaler NVE å gi konsesjon til regulering og bygging av pumpe for overføring av vann til Sørfjord kraftverk. Dette med følgende forutsetninger:
 - a. Det stilles krav om slipp av minstevannføring hele året av hensyn til anadrom fisk og vanntilknyttede arter.
 - b. Det opprettes dialog med reindriftsnæringen. Reindriftsnæringen bør involveres i detaljplanleggingen slik at anleggsperioden kan tilpasses reinens bruk av området.
 - c. Fylkeskommunen forutsetter at Grenseleden opprettholder sin funksjon og at det stilles konsesjonsvilkår som ivaretar friluftsjnteressene i området.
2. Nordland fylkesting ber NVE vurdere i hvilken grad tiltaket har negativ påvirkning på den foreslåtte nasjonalparken *Hellemo-Tysfjord*.
3. Nordland fylkeskommune viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Nordland fylkeskommune - Kulturminner i Nordland og Sametinget varsles umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeid i marken.

Votering i plenum

Komiteinnstillinga enstemmig vedtatt med 44 stemmer (1MDG-Bent Bakkan ikke i salen under voteringen).

FT 059/2019**Vedtak**

1. Nordland fylkesting anbefaler NVE å gi konsesjon til regulering og bygging av pumpe for overføring av vann til Sørfjord kraftverk. Dette med følgende forutsetninger:
 - a. Det stilles krav om slipp av minstevannføring hele året av hensyn til anadrom fisk og vanntilknyttede arter.
 - b. Det opprettes dialog med reindriftsnæringen. Reindriftsnæringen bør involveres i detaljplanleggingen slik at anleggsperioden kan tilpasses reinens bruk av området.
 - c. Fylkeskommunen forutsetter at Grenseleden opprettholder sin funksjon og at det stilles konsesjonsvilkår som ivaretar friluftsjnteressene i området.
2. Nordland fylkesting ber NVE vurdere i hvilken grad tiltaket har negativ påvirkning på den foreslåtte nasjonalparken *Hellemo-Tysfjord*.
3. Nordland fylkeskommune viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Nordland

fylkeskommune - Kulturminner i Nordland og Sametinget varsles umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeid i marken.

Vedlegg

Tittel	DokID
Plassering i forhold til vindkraftverket	1168728
Hellemo-Tysfjord nasjonalpark	1168729
Konsesjonssøknad	1184461
Til høring - søknad om etablering av Sørfjord Pumpe ved Sørfjord kraftverk i Tysfjord kommune - høringsfrist 15.04.2019	1143172
Innspill fra Eldrerådet i FT-sak 059-2019	1241194